

LLIBRES

A. GAVALDÀ
EL FRANQUISME. QUARANTA ANYS SENSE LLIBERTATS.
(Col·lecció Biblioteca de la Classe, 71).

Editorial Graó.
Barcelona, 1994. 64 Pàgs.

Fa uns anys que l'editorial Graó inicià una col·lecció de gran utilitat per a l'ensenyament de les Ciències Naturals i Socials, amb unes obres senzilles, però de gran rigor en els continguts, amb una informació seriosa, però motivadora a la vegada, on es combinen l'experiència personal, l'aventura i el joc amb el coneixement científic. Aquest és el cas de l'obra de l'Antoni Gavaldà, professor de la Universitat Rovira i Virgili i amb una extensa experiència, tant en el camp de la investigació històrica contemporània com en el de la Didàctica de la Història, dos camps científics amb procediments de treball força diferents, però que s'han d'interrelacionar en ocasions amb aportacions mútues.

No són molts els materials que, com aquest llibre, faciliten al professorat la possibilitat de superar, de tant en tant o sempre, l'estructura tancada, inflexible i mecànica dels llibres de text, que marquen un ritme acompassat i simètric en el procés d'ensenyament-aprenentatge, un procés que en realitat té, sens dubte, un ritme sense compàs i asimètric. Els textos que apareixen són una informació adequada per a l'Educació Secundària Obligatòria actual (12-16), llenguatge clar, àgil i directe, encara que la dificultat del tema i la intensitat d'aquest període de 40 anys provoca, en ocasions, un excessiu sintetisme en les exposicions i una complexitat que pot dificultar la seva comprensió; llavors el professorat haurà de fer les adaptacions oportunes del material.

Aprendre és implicació, cosa que es facilita, per exemple, amb la història de Manolo López, personatge ben trobat i amb una gran quantitat de matisos, un immigrant, un obrer antifranquista que al llarg del anys se sent cada vegada més català, però que no renuncia a la seva cultura original. Aprendre Història és, a banda d'altres aspectes, aprendre de la Història, interpretar el passat des del present, pensant en el futur, i el franquisme és, encara que molt pròxima, una història que desconeixem força, però sense la qual no podem entendre el que és ara aquest país, el que som nosaltres mateixos. L'autor ens ofereix una panoràmica completa de tots els aspectes del franquisme que ens poden interessar: la societat, l'economia, la política i el sindicalisme, la població, l'ensenyament, l'Església, els conflictes, la resistència i

l'oposició, la vida quotidiana en el treball, l'oci, la gana, la família i la cultura.

És interessant també la documentació que acompanya el text general o que consta en l'annex documental. Al llarg de les seves planes trobem des d'una cançó del Llach o del Raimon, fins a un fragment d'un llibre de text franquista, que ens convida a donar la nostra vida "por España" o per la "Virgen María", des del Kubala fins a un avís sobre els perills dels balls moderns que ens apropen al "dimoni", des del barraquisme fins a la repressió policial. Informació útil per al treball del professorat.

El llibre és correcte des de la lògica històrica i des de les teories de l'aprenentatge, però, tal i com afirma Ausubel sobre l'aprenentatge significatiu, aquestes dues condicions no basten si no existeix motivació. Aquest factor fa valorar aspectes del llibre com el joc de simulació que es presenta en la proposta d'activitats, un bon instrument de motivació, però també d'aplicació dels coneixements adquirits. S'ha de reconèixer que Antoni Gavaldà aconsegueix en la primera part que el tema pugui ser engrescador per als nois i noies, que no han viscut el franquisme, ja que els personatges que apareixen són personatges actuals, que justifiquen les seves accions a partir de les seves experiències passades, durant el franquisme, i que no són personatges de cartró-pedra, sinó molt reals, que expliquen la seva manera de viure, per exemple, la seva doble cultura escoltant unes vegades Camarón de la Isla i d'altres els Pets. I no solament això, que podria semblar superficial, sinó també la seva estima per la democràcia, per la cultura de la terra on viuen, pel treball ben fet, per la igualtat, pels drets dels treballadors... Aspectes de la vida que s'entenen millor quan una persona, nosaltres mateixos, reflexiona o reflexionem sobre el franquisme, "quaranta anys sense llibertats".

La meua amistat amb l'Antoni Gavaldà, a banda de ser companys en la formació del professorat en Didàctica de les Ciències Socials, s'ha reflectit moltes vegades en converses sobre els seus estudis sobre el franquisme, que ens han portat un cop i altre a mostrar la nostra inquietud sobre el valor actual del record, com una bella propietat dels pobles, i de la memòria, com la capacitat de recordar i d'interpretar el passat, des del present, pensant en el futur. Em vénen al cap unes paraules del professor J.L. Aranguren, força adequades per als temps que corren: "La democràcia no és un 'estatus' en el qual pugui un poble instal·lar-se còmodament. És una conquesta ètico-política de cada dia, que solament a través d'una autocrítica sempre vigilant pot mantenir-se. És més una 'aspiració' que una 'possessió'. És, com deia Kant de la moral en general, una 'tasca infinita' en la qual, si no es progressa s'enderreix, ja que fins i tot el que s'ha guanyat s'ha de reconquerir cada dia".

Antoni Santisteban
Didàctica de les Ciències Socials